

Sebastián Janko

FICO, Miroslav, 2020. Základy trestnej zodpovednosti v procese unifikácie trestného práva medzivojnovnej Československej republiky.

Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 170 s. ISBN 978-80-8152-840-8

Z pohľadu záujemcu o problematiku dejín práva, len máloktorá etapa histórie nášho územia je natoľko zaujímavá ako obdobie prvej Československej republiky (ČSR). Existencia právneho dualizmu na území unitárneho štátu, ako aj prirodzené snahy o odstránenie tohto nežiaduceho stavu, predstavujú veľmi prítiažlivý objekt výskumu. Uvedenú skutočnosť ešte umocňuje fakt (konštatovaný aj autorom v úvode recenzovanej publikácie), že ide o obdobie, z ktorého sa zachovalo pomerne bohaté množstvo prameňov. Napriek tomu však otázka kodifikačných snáh na poli trestného práva nebola doposiaľ komplexne spracovaná. Už voľbou témy boli teda vybudované kvalitné predpoklady pre čitateľskú zaujímavosť, ako aj vedeckú hodnotu monografie doc. JUDr. Miroslava Fica, PhD., docenta Katedry dejín štátu a práva Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Autor si v úvode monografie vytýčil dva základné ciele, a síce:

- 1.) historiografické spracovanie pokusov o unifikáciu trestného práva hmotného v období prvej ČSR;
- 2.) analýzu vybraných inštitútov konštitujúcich základy trestnej zodpovednosti.

Definovaným cieľom plne zodpovedá aj štruktúra práce, ktorá pozostáva z dvoch kapitol.

V prvej kapitole doc. Fico čitateľovi najprv približuje právny stav nastolený v prvej ČSR, tzv. recepčnou normou a následne detailne popisuje legislatívne procesy súvisiace s jednotlivými pokusmi o prijatie trestného zákona platného pre celé územie ČSR. Zameriava sa postupne na Osnovu všeobecnej časti trestného zákona z roku 1921, Prípravné osnovy trestného zákona o zločinoch a prečinoch a zákona priestupkového z roku 1926 (známe spoločne aj ako tzv. profesorská osnova) a nakoniec Osnovou zákona, ktorou sa vydáva trestný zákon z roku 1937 (v odbornej verejnosti známou aj ako úradnícka osnova). Vo vzťahu ku každej z uvedených osnov, autor prezentuje bohaté penzum informácií, ktoré čerpá predovšetkým z vlastného archívneho výskumu realizovaného v Národnom archíve v Prahe. Zameriava sa na činnosť zainteresovaných inštitúcií (najmä Ministerstva spravodlivosti a Ministerstva pre zjednotenie zákonodarstva a unifikácie správy – tzv. unifikačného ministerstva) a prácu predstaviteľov vedy trestného práva vtedajšej doby, ktorej výsledky sú zachytené v stanoviskách rôznych pracovných komisií, ale i v dobových vedeckých článkoch. Z celej kapitoly je tak zrejmé, že ide o výsledok dlhodobého a intenzívneho úsilia. Okrem historického hľadiska, prvá časť práce je podnetná aj v kontexte aktuálnej doby poznačenej pretrvávajúcim núdzovým stavom a (pričastou?) aplikáciou mimoriadneho legislatívneho procesu. Komparácia autorom popisovaných snáh o zapojenie odbornej verejnosti do tvorby právnych predpisov a dnešnej kritiky zaznievajúcej, napr. z radov sudcov, v súvislosti s navrhovanou reformou súdnej mapy nepochybne vyvolá úvahy aj u čitateľa – či už záujemcu o históriu práva, alebo právneho pozitivistu.

Po popise organizačno-technických aspektov, doc. Fico v druhej kapitole prechádza do rýdzo trestnoprávnej roviny a analyzuje vybrané inštitúty tvoriace základy trestnej

zodpovednosti – konkrétne ide o problematiku klasifikácie trestných činov, veku a príčetnosti páchatel'a, zavinenia, vývojových štádií, nutnej obrany a krajnej núdze a nakoniec omylu. Každý z uvedených inštitútov analyzuje jednotnou metodikou, keď najprv podáva obraz východiskového stavu v zmysle platných a účinných predpisov (rakúsky trestný zákon – 117/1852 a uhorský trestný zákon – zák. čl. V/1878) a následne analyzuje navrhovanú úpravu tak, ako bola koncipovaná vo vyššie zmieňovaných osnovách. Osobitná pozornosť je venovaná rozdielom v koncepciách jednotlivých inštitútov medzi osnovami z roku 1926 a 1937, čím sa autorovi podarilo zachytiť dynamiku právneho myslenia daného obdobia. Z hľadiska kvality a hĺbky spracovania, druhá kapitola v ničom nezaostáva za prvou, ba naopak, ešte nastavený štandard prekonáva, keďže autor okrem prameňov využívaných v rámci prvej kapitoly čerpal poznatky aj z rozhodovacej činnosti súdov (predovšetkým Najvyššieho súdu prvej ČSR), pričom nemálo z prezentovaných právnych úvah je vysoko podnetných, či dokonca priamo aplikovateľných aj v súčasnosti. Opäť teda možno konštatovať, že recenzované dielo nemá svoje miesto len v knižniciach historikov práva, ale taktiež tých, ktorí sa trestnému právu venujú predovšetkým z pohľadu súčasnosti.

Okrem vysokej odbornej úrovne publikácie je žiaduce vyzdvihnúť aj jazykovú, štylistickú a formálnu stránku, ktoré vo svojom súhrne, spolu s už spomínanou prehľadnou a unifikovanou štruktúrou jednotlivých (pod)kapitol, vytvárajú dielo čitateľsky prístupné a príťažlivé.

Autorovi sa teda podarilo naplniť stanovené ciele, pričom možno súhlasiť aj s domnienkou vyslovenou v Závere, že v monografii prezentované poznatky môžu slúžiť ako významný inšpiratívny zdroj aj pre súčasný diskurz v oblasti trestného práva.

Úplným záverom ostáva už len vyjadriť nádej, že autor bude naďalej rozvíjať svoju vedeckú a publikačnú činnosť v tejto oblasti, nakoľko v súvislosti s danou témou i naďalej existuje výrazný potenciál, napr. v podobe spracovania problematiky jednotlivých trestných činov, či trestného práva procesného.

*Mgr. Sebastián Janko, PhD.
Katedra trestného práva
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Sklabinská 1, 83517
e-mail: sebastian.janko@akademiapz.sk*